

et grijpen.
ad aangestoken,
„Amsterdamsche
erscheen, daarin
percentage voor
Maar als ik mij
et totaal aantal
er het kerkelijk

don.

ing van Amster
mij bericht, dat
an de Vrije Uni
orgel onderzocht
paratie weer in
gelijk bij schrift
van uitvoering

er wel geen
zijn en even
met het orgel

HEPP.

Pater
vrijwel zonder
paar heldere
handen aan het
rend. Het waren
tijd hadden zij
een kleine spoor
ij in staat waren
oder zeer voor
de Erie-railroad
rk naar Paterson

landers herhaalt
dier cindeloze
alige landgenoot
hoorteland niet
eerste inofficiële
chaant er zich
id bij hier aan
te wijzen, hoe
heeft gebracht.
kunnen mede
rdienen. Ik kan
migratie uit ons
d als uitgesloten
een toelating
nij zich voor te
loeding die jaren
mag gerust op
men lang nog
atie hoop ik aan
zonderlijk hoofd

noch grootisch
aar dadelijk als
een aanzienlijke
entra zijn in den
rendeels houten
de felle zonnes
felen mee wor
regen en wind
stenen er tegen
sens moeite om
kleur van de
ur de stad bijna
en, hoe lang de
meent.
oral „Polakken“
se overigen zijn
in daar verraad
woonwijken ge
nische steden en
ze wat te veel
wel onderhouden
n zijn gepuult
omgeven, doen
eenen sidewalk
trottoirs dragen
de onliggende
Park vindt men
villa's. Vandaar
uitzicht op de
langer men dan
s te meer stij
ik uit.

zoo zou toch
er ten deel viel,
eten. In genoem
trum maakte ik
meerde kerkelijk
men vaak, dat
men, zij spoedig
afleggen en tot
tisme vervallen
aden, welke in
erlijk wil ik ver
llen. In Paterson
d. En die werd
igd. Ik ben dan
is veel dorp
e veel strijd om
e houden. Wel
or de toekomst
heden is moge

In Paterson woen heel wat Nederlanders van ori
gine. Velen, die in New-York aankomen, beschikken
niet over genoeg reisgeld om verder het binnenland
in te trekken. Zij slaan hun tenten dan licht in het
grijze Paterson op. Daar kunnen zij met hun taal
terecht. Eigenlijk draagt Paterson op dit oogenblik nog
meer een Hollandsch karakter dan Michigan. In sommige
kerken wordt nog enkel in het Hollandsch gepreekt.
En hoewel de diep ingrijpende taalkwestie: Neder
landsch-Engelsch ook daar de kerken van Gereformeerde
konfessie niet onberoerd laat, heeft ze nog niet die
afmetingen aangenomen, als elders wel het geval is.

Den dag na mijn aankomst hield ik mijn eerste preek
te Midland Park bij Paterson. Een aardig gezicht, dat
autopark achter de kerk! Later zou ik daaraan wel
wennen, maar het eerste gezicht had voor mij iets
verrassends. Een bloeiende gemeente! In Paterson zijn
er meerdere kerkgebouwen zoowel van de „Dutch Re
formed“, welke in het vervolg door mij zal worden
aangeduid als de „Gereformeerde Kerk“, als van de
„Christian Reformed Church“, welke ik zal noemen
met haar oorspronkelijke naam van „Christelijke Ge
reformeerde Kerk“. In Passaic eveneens. Van mijn
preken en lezingen zal ik niet uitvoerig vertellen.
Er zelfs gewoonlijk over zwijgen. Want 't is er mij
niet om te doen verslag uit te brengen van wat ik al
zoo in Amerika heb verricht, maar wat notities te
maken over wat ik er waarnam.

Ook zal ik mij, hoewel noode, eraan moeten spanen
om de namen te noemen van hen, wien ik bijzonderen
dank verschuldigd ben. Dat zou niet doenlijk zijn.
Allicht zou ik iemand vergeten en dat zou mij dubbel
spijten. Alleen zij het mij vergund hier de verzekering
te geven, dat hun ongemeene vriendelijkheid steeds
bij mij in aandenken blijft.

In Amerika verstaat men de kunst van recipieeren.
Men gebruikt daarvoor niet veel plichtplegingen. Fran
sche onzachtigheid moet men er niet verwachten.
Daarvoor is men te democratisch. Dat houdt echter
ook weer niet in, dat het lijne voelen wordt gemist.
Geen enkel oogenblik echter rijst bij u twijfel of men
wel meent, wat men aanbiedt of zegt. Neen, gij proeft
dadelijk de gulde oprechtheid.

Het organiseerend talent kan bij zulk een receptie
zich niet verloochenen. Den derden dag van mijn
verblijf in Amerika had men een autotoer door een schoon,
zoo niet het schoonste gedeelte van New Jersey, den
staat, waarin Paterson ligt, op het program gezet.
Met tien auto's liep de tocht langs Little Falls, Mont
clair, Eagle Rock, Singac, Mountain View, Pompton,
Oakland, Suffern, Allendale, Hohokus en Ridgewood.
Het was een rit vol aangename afwisseling. Eagle Rock
(Arendskrots), waarachtiglijk zoo geheeten naar den
vorm van de rots, hoewel anderen meenen, dat vroe
ger arenden er hun nesten hadden, bood een Nebo
blik over de rijke staten van New-York en New-Jersey.
Elders gaf een mooi gevormde heuvelketen rust voor
het oog. En telkens werd van auto verwisseld om met
„the guest of honor“ (de eregast) kennis te maken.
Zeer stelde ik het op prijs, dat een predikant, die
sedurende geruimen tijd lijdende was, zich de ver
moedens van dezen tocht heeft getroost om de per
soonlijke ontmoeting niet te missen.

Des avonds mocht ik het genoegen hebben aan te
zitten aan een banquet (feestmaal), dat men mij in het
gebouw van de Y. M. C. A. (Young Men Christian
Association — Vereeniging van Christelijke Jongeman
nen) te Passaic aanbod. Daar zaten aan predikanten
en leden zoowel van de Gereformeerde als van de
Christelijke Gereformeerde Kerk. Ik had ruimschoots
gelegenheid om op te merken, hoe dicht beide kerken
bij elkander staan en hoe veel meer kracht van haar
zou uitgaan, indien zij intensiever samenwerkten. Dit
evenwel terloops. Want over de kerkelijke verschillen
mag ik nu nog niet schrijven. Ik wilde wel, dat ook
anderen uit Nederland, mee de foasten, welke werden
uitgebracht, hadden kunnen beluisteren. Of dat ik kon
weergeven het geestelijke klimaat, waarin wij leefden.
De zaal was gevuld met een Calvinistische sfeer. Men
sprak er zijn groote bijdschap over uit, dat op dat
oogenblik weer het contact werd gevoeld met de Cal
vinistische broeders in Nederland. Een predikant van
de Gereformeerde Kerk hield een bezielende speech
over de hooge beteekenis van de Vrije Universiteit ook
voor Amerika. Er werd met alle kracht op aangedrongen,
dat toch de band tusschen de Gereformeerden in
Amerika en Nederland nauwer zou worden aangehaald.
Heerlijke muziek toch, die gespiegelde Calvinistische
taal, 't zij ze in 't Engelsch of in 't Hollandsch wordt
gesproken!

Het „Ai, ziet, hoe goed, hoe lieflijk 't is“ werd niet
wegens onthouden wijding aan dezen avond aangelijmd,
maar drong zich vanzelf naar de lippen.

En dit, met wat ik beide vorige dagen ondervond,
maakte mijn entree in Amerika tot een „blijde in
komste“.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Mogelijkheid van bekeering na den dood?

J. H. H. te U. schrijft, dat hij gekweld wordt door
de vraag, wat we te denken hebben aangaande den
staat, onmiddellijk na den dood, van hen, die in dit
leven geen de minste kennis of zoo goed als geen
kennis hadden van den weg tot zaligheid, en die
derhalve niet gezegd kunnen worden het Evangelie en
den Heere Jezus Christus, dien 't verkondigt als den
enigen Middelaar en Zaligmaker, te hebben verworpen.
Vooral soder hij een gesprek had met iemand, die het
gevoelen voorstond, dat er voor dezulken na den
dood, nog prediking van het Evangelie, en derhalve
gelegenheid om te komen tot geloof en bekeering zal
zijn, weet hij niet wat hij op dit punt te gelooven
of te verwerpen heeft.

De vraag is een zeer oude. Reeds in de dagen
der Kerkvaders was ze een twistpunt.

Men moet ook wel volkomen ongevoelig zijn voor
het eeuwige wel of wee van zijn medemenschen, om

ze zich niet te stellen. En zodra we haar stellen,
is er iets in ons dat hoopt op een antwoord in
gunstigen zin. Het zijn toch niet slechts enkelen, maar
miljoenen en nog eens miljoenen, die in den loop
der eeuwen wegsterven, zonder dat ze ooit hoorden
van den eenigen Naam onder den hemel om zalig door
te worden. En de gedachte, dat al deze miljoenen bij
hun sterven wegzinken in 'teenwig verderf, zonder
ooit ofte immer althans voor de keuze geplaatst
te zijn, den Heere Jezus Christus aan te nemen
of te verwerpen — is zoo ontzettend, dat ons gevoel
er zich niet aanstands mee verzoenen kan. En het
is dan ook niet te verwonderen, dat er voor en
na ernstige Christenen en Christelijke kringen waren, die
meenden, dat zich niet anders van de liefde Gods
laat verwachten, of voor dezulken moet na den dood de
poorte des behouds alsnog ontsloten worden.

Intusschen — en 't verheugt me dat H. dit ook
beseft — mogen we in zaken des geloofs nooit ons
gevoel laten beslissen. Wat daarin alleen beslissen
mag, is het Woord onzes Gods.

Als het gevoel hier het antwoord geven moet —
wel, dan zijn we niet tevreden met gelegenheid tot
geloof en bekeering na den dood voor wie er zonder
kennis van den weg der verlossing stierf, maar dan
eischen we, dat er tenslotte niemand verloren zal
gaan. Want voor ons gevoel is het onverzoenbaar
met Gods onmetelijke liefde, dat er één mensch ver
loren gaat.

Maar we vergeten niet, dat ons gevoel evenmin
oufelbaar is als ons verstand, en evenmin in 't goede
spoor loopt als onze wil.

Daaraan vragen we de beslissing niet in dit hoogst
ernstige vraagstuk. We vragen die alleen aan de Heilige
Schrift, als het Woord onzes Gods. En haar antwoord
is niet onzeker. Want hoe weinig ze ons ook openbaart
aangaande wat er ligt onmiddellijk achter het sterven —
hieraan is geen twijfel, of ze laat aanstands met
den dood de finale en onherroepelijke beslissing over
zaligheid of rampzaligheid intreden.

Wat de geloovige aangaat, is dit zoo duidelijk, dat
het geen betoef behoeft. En daaruit volgt reeds, zonder
meer, dat het, tenzij de Schrift ons uitdrukkelijk het
tegendeel verzekert, ook geldt voor wie zonder het
geloof in Christus sterft.

Doch de Schrift zegt het ook, als ze betuigt, dat de
mensch, de goddelooze zoowel als de rechtvaardige,
gaat naar zijn eeuwige huis. Want tusschen den weg
hien hij gaat, en het eeuwige huis waar hij uit
komt, laat ze daarbij geen afstand. De weg sluit aan
aan het huis, en al naar zijn weg was, zal ook het huis,
d.w.z. de eeuwige staat, des menschen zijn.

Hetzelfde wat we in den Brief aan de Hebreërs
lezen: „Het is den mensch gezet eenmaal te sterven en
daarna het oordeel“. Het oordeel, d.i. het beslis
sende, waarvan appel, noch berziening mogelijk is,
verbindt de Schrift hier rechtstreeks met den dood.
Ze laat tusschen die twee geen plaats voor wat ze zou
kunnen scheiden. Zoo als de mensch sterft, zoo vindt
hem het oordeel. En wat dat oordeel hem toewijst,
hetzij zaligheid, hetzij verderf — blijft eenwig zijn deel.

Op gelijke wijze verbindt de Apostel Paulus in 2
Cor. 5:10 en in Gal. 6:7 en 8, en de Apostel
Jacobus in hfdst. 5:5 van zijn brief, het eindgericht over
de goddeloozen rechtstreeks met hun leven, en laat
het oordeel bepalen door wat het leven hier op aarde
was. Er is geen enkele tekst, ook niet één, te
noemen, die een schijn van recht geeft, voor een
of meer bepaalde groepen van menschen een tus
schentoestand in te schuiven tusschen dit leven en de
eeuwige beslissing.

De eenige, die het op den klank af schijnen te doen
en waarop men zich dan ook altoos gaarne beroept,
zijn 1 Petri 3:18—20 en 1 Petri 4:6.

In deze woorden van den Apostel Petrus leest men
dan van een heengaan van Christus na zijn opstanding
uit de dooden, naar de menschen die ten tijde van
Noach hadden geleefd en in den zondvloed waren
omgekomen, om hun het Evangelie te prediken.

Maar wie deze teksten, die we hier nu niet in den
breede kunnen verklaren, in hun verband leest (onze
oude kanteekeningen bewijzen daarbij goeden dienst)
ziet gemakkelijk in, dat er hier geen schijn of achaduw
is van een prediken van Christus aan reeds gestorven
menschen, maar dat de Apostel spreekt van een pre
diken in den Heiligen Geest, door Noach, aan diens
tijdgenooten, eer de zondvloed kwam; en dat de Apostel
deze tijdgenooten van Noach alleen „dooden“ noemt,
omdat ze op het oogenblik waarop hij schreef met
terdaad dooden waren.

Doch al stond hier wat ze er lezen willen — wat
zouden de voorstanders van de leer dat er na den dood
nog gelegenheid tot geloof en bekeering zal zijn, voor
wie hier op aarde het Evangelie niet hoorden, daarmee
dan nog gewonnen hebben? Vooreerst zou uit wat
Noachs tijdgenooten tebeurt viel nog in 't minst niet
besloten mogen worden, dat het allen, die zonder
kennis van 't Evangelie stierven, tebeurt vallen zal.
En in de tweede plaats: Noachs tijdgenooten, welke
de Schrift ons teekent als goddeloozen, die met op
geheven hand zondigden; onder wie Noach, die pre
diker der gerechtigheid, het woord Gods heeft ver
kondigd; voor wier oogen hij op Gods bevel de Arke
bouwde, kunnen kwalijk gelden als vertegenwoordigers
van hen, die in onwetendheid van den weg des behouds
leefden en stierven.

En wat die laatste, de heidenen, betreft, dat de dood
ook voor hen de onherroepelijke beslissing meebrengt,
zegt ons de Heilige Schrift zoo duidelijk en beslist mo
gelijk, in het woord des Apostels in Rom. 2:12: „Want
de heidenen, die de wet niet hebben, zullen zonder de
wet verloren gaan“.

Hoe men het ook wende of keere — voor wie de
Schrift nog eert als het Woord Gods, is er geen twijfel
aan, of naar de dood hem vindt is des menschen
eeuwige staat.

Een feit van ontroerenden ernst. Maar wie het ziet in
het licht van heel de openbaring Gods, verstaat dat,
wat ons gevoel daar ook tegen in zou willen brengen,
het zoo en niet anders zijn kan. Voor dien valt althans
alle aanstoot en ergernis er uit weg; en het valt hem
niet moeilijker hierin zijn God te aanbidden dan in

zijn soevereine beschikking over al zijn schepselen;
dan in zijn vrijmachtige verkiezing tot zaligheid; dan
in zijn oppermachtige en zeer verschillende lotsbedeeling
over personen en volken; dan in zijn verdoemelijk stellen
van heel ons menscheijk geslacht in Adam; dan in
zijn laten verlieren gaan van miljoenen die Hij, zoo het
Hem behaagde, kon behouden.

De ergernis, en het zoeken van rancune voor het
hooren van het Evangelie, voor geloof en voor bekeering
na den dood, vindt ge dan ook altoos weer bij de men
schen die van Gods soevereine beschikking over zijn
schepsel niet willen weten; die niet hooren willen van
Gods vrijmachtige uitverkiezing tot zaligheid; die de leer
der erfschuld ongerijnd en godslasterlijk noemen; die
de leer der algemeene verzoening driften; die op het
stuk van zalig worden of verloren gaan niet het vrij
machtig welbehagen Gods, maar 's menschen eigen wil
laten beslissen; die — want dat hoort bij al deze dwa
lingen, al aanvaarden niet allen deze konsekwentie —
het er voor houden dat ten slotte Alle menschen zalig
worden.

Van de noodlottige gevolgen die de hier besproken
dwalen hebben moet voor het praktische leven, ook
en vooral voor de Zending, spreek ik nu maar niet.
Die beslissen tenslotte niet. Wel mogen ze ons dubbel
doen waken tegen deze dwaling.

Vr.

PERNHOUT.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Geen polemiek.

Er schijnen menschen te zijn, die, hoewel ze
„mannen van de pers“ zijn, geen verstand hebben
van polemiseeren. Welnu, dat is niet erg. Pole
miseeren behoeft ook niet de eerste taak van een
schrijver te zijn.

Maar het is lastig, dat er zulke menschen zijn,
zoodra ge door hen bestreden wordt.

Dan gaat het kwaad zich wreken, en komt ge
in een lastig parket.

Want dan weet ge niet, of ge te doen hebt
met iemand, die in zijn onnoozelheid even een
vergissinkje maakt, dan wel of 't iemand is, die
minder mooie dingen, tusschen de regels door,
zegt.

Het eerste is dus een soort onbeholpenheid.

Het laatste gebrek aan goede manieren en aan
christelijke levenshouding.

Welnu één van die twee gevallen moeten we
veronderstellen bij de polemiek, welke we te voeren
hadden met Ds Lingbeek van „de Gereformeerde
Kerk“. En uit den aard der liefde veronderstellen
we dan het liefst een soort „onbeholpenheid“. Im
mers eerst wordt men scherp aangevallen — zou
der dat men een nummer van de krant, waarin
men wordt aangevallen, krijgt toegestuurd. Dan
zend men een „ingezonden“ stuk — en weer krijgt
men geen bewijsnummer, waarin het stuk werd ge
plaatst. Men zegt, dat Ds Lingbeek deze minder
fijne manier verklaarde in een onderschrift in zijn
blad, maar ik heb dat niet gelezen — dus weet
ik de reden niet. „Manier“ is het in ieder geval
niet.

Maar toen ik ook een en ander zeide over de
kwestie in „De Reformatie“ kwam Ds L. weer
terug op zijn eerste stuk en op mijn ingezonden.
Weer moest ik van anderen een nummer van het
blad krijgen, om te zien, wat Ds L. deed.

Zoo kunnen we aan den gang blijven.

Maar ik dank er stichtelijk voor.

Al had ik geen andere redenen, dan nog zou ik
de polemiek beëindigen om de volgende redenen:

a. tusschen de regels door beschuldigt Ds L.
mij van een soort dubbelzinnigheid, of wilt ge,
van een soort dubbelhartigheid. Immers hij doet
alsof er min of meer opzettelijk een soort tegen
spraak door mij in mijn woorden is gebracht.

b. de juffrouw, van wie hij zijn verslag over
de bewuste vergadering heeft, sprak weer; ze ver
telde nu weer iets wat ten eenenmale onjuist is.
Het gold niet de kwestie van de leer, die Ds Ling
beek „schuwde als de pest“, wat Prof. Grosheide
opmerkte, ter vergadering, — maar een kwestie
van wetenschappelijke behandeling van de karakter
kunde. Maar dat begreep de juffrouw klaarblijkelijk
niet — en dat wordt nu ook al aangehaald als
een „bewijs“ dat de juffrouw gelijk had. Ds L.
moet deugdelijker argumenteeren.

c. ik dank er voor in naam van het gereformeed
beginsel bestreden te worden door iemand, die
primo: over hetgeen ik zeide is ingelicht door een
dame, die klaarblijkelijk niet kan hooren, veel min
der verslag geven, — die secundo: ons gerefor
meerden beschuldigt van alles en allerlei, waar
voor hij geen zweem van bewijs heeft; en die tertio,
een soort onbetrouwbaarheid insinueert tegen hem,
dien hij bestrijdt. Wanneer Ds L. weet, wat gere
formeed is, dan kan hij geen tegenstelling tusschen
mijn „ingezonden“ en mijn Reformatie-artikel ont
decken.

Ik ben bereid verder op deze kwestie in te gaan,
mits Ds L. eerst verklaart op het punt van den
doop Gods Woord en de Ger. Belijdenis
schriften als basis voor een debat te willen
nemen; en indien hij mij belooft, naar goede pers
manier, zijn bladen toe te zenden aan mijn adres,
wanneer hij over mijn opvatting handelt.

Niet enkel de H. B. S.

Naar aanleiding van ons hoofdartikel van de